

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobkyně **Ing. E. M.**, zastoupené JUDr. Anitou Pešulovou, advokátkou se sídlem Praha 1, Klimentská 1652/36, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. 10. 2017, č. j. 4 Ad 34/2014 - 32,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Ustanovené zástupkyni žalobkyně JUDr. Anitě Pešulové **se určuje** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti ve výši 2.600 Kč. Tato částka jí bude vyplacena do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozhodnutí. Náklady právního zastoupení žalobkyně nese stát.

Odůvodnění:

[1] Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále též jen „žalovaná“) ze dne 14. 7. 2014, č. j. X, bylo změněno prvostupňové rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 3. 10. 2011, č. j. X, jímž byla pro nesplnění podmínek vyplývajících z ustanovení § 32 odst. 4 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) zamítnuta žádost žalobkyně o uznání výchovy G. B., nar. X, a Z. B., nar. X (sester žalobkyně), pro účely stanovení důchodového věku. Prvostupňové rozhodnutí bylo napadeným rozhodnutím změněno tak, že se žalobkyni dle prvního výroku od 6. 9. 2014

odnímá na základě § 56 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění starobní důchod přiznaný podle ustanovení § 31 téhož zákona, ve znění účinném k 1. 1. 2000, dle druhého výroku se jí od 16. 12. 1999 přiznává na základě § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění starobní důchod ve výši 6.931 Kč měsíčně, a podle třetího výroku náleží žalobkyni ode dne 31. 12. 2005 doplatek starobního důchodu, na základě § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12.2008, ve spojení s čl. II bodem 14 zákona č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon o důchodovém pojištění, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Rozhodnutí žalované napadla žalobkyně žalobou; rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 11. 10. 2017, č. j. 4 Ad 34/2014 - 32, byla žaloba zamítnuta.

[2] V napadeném rozsudku městský soud nejdříve krátce zrekapituloval dosavadní průběh řízení a poté přistoupil k posouzení žalobního tvrzení, dle kterého měla žalovaná při výpočtu starobního důchodu zohlednit i péči žalobkyně i o její sestru G. Městský soud konstatoval mezi stranami nespornou skutečnost, že žalobkyně o svou sestru G. pečovala od roku 1967. Přitom zdůraznil, že sestra G. se narodila dne X a zletilosti dosáhla dne X; žalobkyně tedy o tuto sestru pečovala do dosažení její zletilosti méně než 5 let. Městský soud proto uzavřel, že ve vztahu k sestře G. žalobkyně nesplnila podmínku minimální doby péče ve smyslu § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, a tudíž péče o ni jí nemůže být započítána pro účely starobního důchodu.

[3] Jako nedůvodné zamítl městský soud též námitky žalobkyně proti výpočtu doplatku důchodu (výrok III. rozhodnutí žalované).

[4] Proti tomuto rozsudku brojí žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížností, odkazující na důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že je namítán kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., spočívající v nedostatečně zjištěném skutkovém stavu věci v průběhu správního řízení. Stěžovatelka totiž namítá, že žalovaná nedostatečně zjistila a nesprávně vyhodnotila skutkové okolnosti týkající se doby, po kterou pečovala o sestru G.; městský soud pak měl pochybit tím, že takový postup aproboval. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. je nicméně záležitostí právního hodnocení věci kasačním soudem, a nejde tak o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z http://www.nssoud.cz).

[5] V kasační stížnosti stěžovatelka upozornila, že již v žádosti o přepočet důchodu uvedla, že se o své sestry starala od smrti jejich otce, tedy od roku 1962 (samostatně pak od roku 1965), neboť jejich matka nebyla ze zdravotních důvodů schopna zajistit jejich péči. Již po smrti otce požádala o pomoc tehdejší Národní výbor ve Š., v důsledku čehož byly na její osobu převedeny platby sirotčího důchodu obou sester a byly jí vypláceny i rodinné přídavky. Od roku 1967, kdy nastoupila do zaměstnání, se přestěhovala spolu s oběma sestrami do samostatného bytu. Vzhledem k uznané péči měla i úlevu na daních. To vše se nicméně podařilo zajistit až dávno poté, co fakticky o sestry pečovala. Dále stěžovatelka uvedla, že Nejvyšší správní soud v předchozím rozsudku ze dne 28. 3. 2013, č. j. 4 Ads 105/2012 – 42, podrobně popsal, jaké podklady předložila žalované k rozhodnutí.

Přes veškerou snahu se jí nepodařilo obstarat kompletní dokumentaci z bývalého Městského úřadu ve Š., neboť dokumenty z let 1967 až 1976 byly odevzdány Státnímu archívu v Nových Zámcích a následně skartovány. Právě z těchto dokumentů by bylo možné prokázat, odkdy fakticky o své sestry pečovala. Pokud žalovaná a soud vycházely z potvrzení Městského národního výboru ve Š. ze dne 30. 6. 1969, určené zaměstnavateli jako doklad o poskytnutí daňové úlevy, jímž tento orgán potvrdil, že *„péče (starostlivosť) o nezletilé děti byla jmenované svěřena od 1. 7. 1967*“, pak stěžovatelka zdůrazňuje, že jde o finální akt, jemuž však předcházelo dlouholeté řízení. Stěžovatelka zároveň podotýká, že zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení neupravuje postup, jak by mohla prokázat dobu péče o nezletilé sestry při neexistenci potřebných dokumentů. V této souvislosti městskému soudu vytýká, že se nezabýval jejím tvrzením ohledně faktické péče o sestru G. a stejně jako žalovaná vycházel jen z obsahu dokladů, které se podařilo dohledat. Poukázala rovněž na závěry Nejvyššího správního soudu, který nabyl přesvědčení, že zde muselo existovat opatření, ať již v podobě předběžného opatření soudu či pravděpodobněji rozhodnutí o umístění dětí do výchovy nahrazující výchovu rodičů příslušného okresního národního výboru, na základě něhož došlo k převzetí obou sester do trvalé péče nahrazující péči rodičů; bez takového rozhodnutí by nebylo možné, aby se se svými sestrami přestěhovala do samostatného bytu, odděleně od jejich matky, a aby jí bylo vydáno potvrzení Městským národním výborem, odborem sociálního zabezpečení ve Š. (dne 30. 6. 1969). Stěžovatelka zdůrazňuje, že podklady, které se jí podařilo předložit, neprokazují dobu péče o její sestry, neboť šlo jen o úřední potvrzení vydaná pro potřeby prvního zaměstnavatele, která však nevypovídají o momentu, kdy fakticky převzala sestry do své péče.

[6] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti upozornila, že argumentace stěžovatelky zůstává v rovině ničím nepodloženého tvrzení. Rovněž má za to, že stěžovatelka nepřípadně argumentuje rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 3. 2013, č. j. 4 Ads 105/2012 – 42; ten sice skutečně dovodil, že „*zde muselo existovat opatření, ať již v podobě předběžného opatření soudu či pravděpodobněji rozhodnutí o umístění dětí do výchovy nahrazující výchovu rodičů příslušného okresního národního výboru, na základě něhož došlo k převzetí obou sester do trvalé péče nahrazující péči rodičů ze strany žalobkyně,*“ avšak v jiné souvislosti než předestírá stěžovatelka. Soud totiž vytkl žalované, že navzdory dikci § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění pokládala za rozhodnutí, jímž bylo dítě převzato do trvalé péče nahrazující péči rodičů, toliko rozhodnutí soudní. I přes nedoložení konkrétního rozhodnutí, na jehož základě stěžovatelka začala o své sestry pečovat, Nejvyšší správní soud jeho existenci ze shromážděných důkazů nade vší pochybnost dovodil. Na základě shromážděných podkladů pak zároveň vyslovil, že podmínka 5 let výchovy dítěte je prokázána jen u mladší sestry Z., když k datu 1. 7. 1967, o němž hovoří zprávy tehdejších státních orgánů jako o nepochybném datu převzetí péče o nezletilou stěžovatelkou, bylo sestře G. více než 14 let a uvedená podmínka doby trvání péče do dosažení zletilosti tak nemohla být splněna. Žalovaná má tedy za to, že při nezměněné důkazní situaci nelze dobu trvání péče odvíjet od dřívějšího data. Pokud jde o namítanou fakticitu péče, tu není dle žalované možné vykládat § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění izolovaně, tj. bez vazby na § 20 odst. 1 a 2 téhož zákona; zákon ke dni vzniku nároku stěžovatelky na důchod zhodnocoval výchovu dítěte, a to i dítěte převzatého do trvalé péče nahrazující péči rodičů, avšak pouze jednalo-li se o dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Péče neodehrávající se na základě

určitého kvalifikovaného rozhodnutí státu (dle tehdy platných předpisů), není dle názoru žalované uznatelná pro účely důchodového pojištění.

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2 s. ř. s.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Jádrem kasační stížnosti je posouzení okamžiku převzetí dítěte (G. B., nar. X) do trvalé péče nahrazující péči rodičů stěžovatelkou, a to pro účely stanovení důchodového věku stěžovatelky, ve smyslu § 20 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění, ve spojení s § 32 odst. 4 téhož zákona. Stěžovatelka totiž oponuje závěru městského soudu i správního orgánu, dle kterého lze ze shromážděných podkladů považovat za dostatečně prokázané, že pečovala o své sestry od roku 1967; namítá, že o své sestry se starala již od smrti jejich otce, tedy od roku 1962 (samostatně od roku 1965), neboť jejich matka nebyla ze zdravotních důvodů schopna zajistit jejich péči. Stěžovatelka se tedy domnívá, že pro účely stanovení důchodového věku lze vycházet z počátku faktické péče o dítě, nikoliv až z převzetí dítěte do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu.

[10] Podle § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění *je podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu 10 roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu 5 roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat.*

[11] Citované ustanovení je třeba vykládat v kontextu s ustanovením § 20 téhož zákona, v němž je vymezen pojem „*dítě*“, a to pro účely zákona o důchodovém pojištění.

[12] Podle § 20 odst. 1 uvedeného zákona se *dítětem se pro účely tohoto zákona rozumí dítě vlastní nebo osvojené, a pokud se dále nestanoví jinak, též dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů.*

[13] Podle § 20 odst. 2 téhož zákona *se za dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů považuje dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě manžela, kterému bylo svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu, a dítě manžela, zemřel-li druhý rodič dítěte nebo není-li znám.*

[14] Již ze samotné dikce naposledy uvedeného ustanovení je zcela zřejmé, že podmínkou pro to, aby mohlo být dítě považováno za *dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů*, je existence odpovídajícího rozhodnutí příslušného orgánu, kterým byla taková péče z hlediska práva založena; v případě faktické péče o dítě do doby vydání takového rozhodnutí (respektive rozhodného data v něm uvedeného) tedy nelze dítě označit za převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů, což je ovšem předpokladem pro další úvahy ve smyslu § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění (zda je splněna podmínka doby jeho výchovy pro nárok na starobní důchod).

[15] V nyní posuzované věci nebylo doloženo žádné rozhodnutí o převzetí dítěte do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Nejvyšší správní soud, který v rozsudku ze dne 28. 3. 2013, č. j. 4 Ads 105/2012 – 42, vycházel ze zcela stejných premis, přesto vyjádřil své přesvědčení o jeho existenci, a to na základě celé řady stěžovatelkou předložených důkazů v podobě dokumentů vydaných tehdejšími státními orgány, svědčících o péči stěžovatelky o její sestry ve smyslu § 20 zákona o důchodovém pojištění. Především z potvrzení Městského národního výboru ve Š. ze dne 30. 6. 1969 výslovně vyplývá, že péče o nezletilé děti byla jmenované svěřena od 1. 7. 1967. Lze tedy důvodně předpokládat, že k tomuto datu došlo *de iure* k převzetí sester stěžovatelky do její trvalé péče, nahrazující péči rodičů; od uvedeného data tedy lze sestru G. považovat za *dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů* ve smyslu § 20 zákona o důchodovém pojištění, od něhož je nutno odvíjet počátek doby výchovy dítěte ve smyslu § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění. Ačkoliv zdejší soud nijak nezpochybňuje případnou dřívější faktickou péči stěžovatelky o mladší sestry (která však není nijak doložena), ta v kontextu výše uvedeného v posuzované věci postrádá relevanci. Ostatně sama stěžovatelka již v žalobě přiznává pochybnost, zda ve vztahu k sestře G. byla podmínka ve smyslu § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění splněna, a to právě s ohledem na délku řízení před tehdejšími státními orgány.

[16] Zde je nutno připomenout, že zdejší soud již ve zmiňovaném rozsudku ze dne 28. 3. 2013, č. j. 4 Ads 105/2012 – 42, výslovně konstatoval, že podmínku výchovy dítěte ve smyslu § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění stěžovatelka splnila pouze ve vztahu k vlastnímu synovi a k mladší sestře Z.; podmínka 5 let (právně relevantní) výchovy dítěte ve vztahu ke starší ze sester G. nebyla splněna, respektive nebyla prokázána. Žalovaná pak při novém rozhodování ve věci z tohoto právního názoru plně vycházela.

[17] Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, za podmínek vyplývajících z ustanovení § 110 odst. 1, *in fine* s. ř. s. jí zamítl.

[18] O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Podle ustanovení § 60 odst. 1, věty první s. ř. s. *nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl*. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka byla v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšná, právo na náhradu nákladů řízení jí nenáleží. Pokud jde o procesně úspěšného účastníka - žalovanou, v jejím případě je nutno vycházet z ustanovení § 60 odst. 2 s. ř. s., podle kterého *ustanovení odstavce 1 neplatí, mělo-li by být právo přiznáno* (mimo jiné) *správnímu orgánu ve věcech důchodového pojištění.* Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

[19] Nejvyšší správní soud ustanovil stěžovatelce k její žádosti zástupkyni z řad advokátů; náklady řízení v tomto případě hradí stát (§ 35 odst. 9 s. ř. s., § 120 s. ř. s.). Výše těchto nákladů spočívá v odměně advokátky za dva úkony právní služby (první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení, doplnění kasační stížnosti) ve výši 2 x 1.000 Kč [§ 7, § 9 odst. 2 a § 11 odst. 1 písm. b), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů] a v náhradě jejích hotových výdajů v celkové částce

600 Kč (§ 13 odst. 3 téže vyhlášky); celkem tedy 2.600 Kč. Vzhledem k tomu, že advokátka nedoložila, že by byla plátkyní daně z přidané hodnoty podle zvláštních právních předpisů, Nejvyšší správní soud nepřistoupil k navýšení jejího nároku o částku odpovídající příslušné dani. Částka 2.600 Kč bude ustanovené advokátce vyplacena z účtu tohoto soudu do třiceti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 6. září 2018

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu